Ulakbilge
Sosyal Bilimler Dergisi

AHMED ADNAN SAYGUN VE 1. YAYLI ÇALGILAR KUARTETİ OP.27

Tuğçe BAYDAR[1]
Öğretim Görevlisi, Başkent Üniversitesi Devlet Konservatuvarı, tbardakcioglu@baskent.edu.tr, ORCID: 0000-0003-0293-6198

Baydar, Tuğçe. "Ahmed Adnan Saygun ve 1. Yaylı Çalgılar Kuarteti Op. 27". ulakbilge, 81 (2023 Şubat): s. 143–158. doi: 10.7816/ulakbilge-11-81-03

ÖZ

Ahmed Adnan Saygun besteci, müzikolog ve öğretmen olarak çoksesli Türk müziğinin gelişiminde çok önemli bir yere sahiptir. Bestecilik dönemi boyunca sürekli olarak çoksesli müzikte çeşitli örnekler sunmuştur. Türk halk müziğinin motiflerini ve makamlarını etkin bir şekilde kullanmıştır. Anadolu'nun farklı yöresel özgün ezgilerini çoksesli müzik formları kullanarak bestelemiştir. Bu makalede 1947 yılında geleneksel ve klasik bir yapıda bestelemiş olduğu 1. Yaylı Çalgılar Kuarteti op. 27 eseri üzerinde deneyimlemiş olduğu birkaç teknik ve yapısal analizi ile ilgili bilgiler verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Adnan Saygun, yaylı çalgılar kuarteti, çoksesli müzik

Makale Bilgisi:
Geliş: 9 Eylül 2022 Düzeltme: 23 Kasım 2022 Kabul: 19 Aralık 2022

© 2023 ulakbilge. Bu makale Creative Commons Attribution (CC BY-NC-ND) 4.0 lisansı ile yayımlanmaktadır.

Giriş

Ahmed Adnan Saygun 7 Eylül 1907 yılında İzmir'de doğmuştur. Saygun, küçük yaşlarda babası Mehmed Celaleddin Bey'in (1874-1954) yönlendirmesiyle İsmail Zühtü Bey (1877-1924) ile birlikte müzik çalışmalarına başlamıştır. Zühtü Bey, Kurtuluş Savaşı'na katılacağı için Saygun'u İtalyan Öğretmen Rosati'ye yönlendirmiştir. Saygun, aldığı müzik eğitiminin yanı sıra Amelie Bonal ile Fransızca öğrenip kendisini geliştirmiştir. Saygun lise öğrenimini bitirdikten sonra Macar Tevfik Bey'den (1846-1941) piyano dersleri almaya devam etmiştir (Aydın, 2003:119).

Ahmed Adnan Saygun armoni ve kontrpuan bilgisini kendi çalışmalarıyla geliştirmeye çabalamış ve bu konuda birçok kitap tercüme etmiştir. 1924 yılında olduğu Albert Keim "Wagner'in Hayatı ve Eserleri" (Das Leben und die Werke Wagners), 1925 yılında Ernst Friedrich Richter "kontrpuan" (Traité de contrepoint), 1926 yılında Salomon Jadassohn "armoni" (Traité de Harmonie) ve "kontrpuan" (Traité de contrepoint)) kitapları yaptığı çevirilere en iyi örneklerdendir. 1925 yılına kadar geçimini sağlayabilmek için çeşitli işlerde çalışmıştır. 1924 yılından itibaren İzmir Milli Kütüphanesi'nde çalıştığı sırada 31 ciltten oluşan "La Grance Encyclopedie" isimli ansiklopediyi Türkçeye tercüme etmiştir (Atalay, 1987).

1926 yılında İzmir Erkek Lisesi'nde müzik öğretmeni olarak çalışmıştır. 1925 yılında Türk Hükümeti'nin genç ve yetenekli müzisyenlere yurtdışında okuma olanağı sağlamış olduğu imtihana annesinin ani vefatı sebebi ile girememiştir. Saygun 1928 yılında tekrar açılan imtihanı kazanarak Paris'te bulunan "Ecole Normale De Musique" okulunda Nadya Boulanger (1887-1973) ile öğrenimine başlamıştır (Kolçak, 2005:16).

Ahmed Adnan Saygun daha sonra müziğin geleneklerini araştırmak, korumak ve Hıristiyan dini müziğini öğrenebilmek için gelenekselciliğe önem veren ve bu konuda katı bir öğrenim uygulayan bir kurum olarak bilinen Schola Cantorum'da çalışmalarına devam etmiştir (Davies, 1970:285). Burada Eugéne Borrel (1876-1962) ile armoni, Vincent d'Indy (1851-1931) ile kompozisyon çalışmış, Eduard Souberbielle (1899-1986) ile org müziği, Paul Le Flemden (1881-1984) ile kontrpuan ve Amadée Gastué (1873-1943) ile Gregoryen ezgileri dersleri almıştır (Aydın, 2003:120). 1930 yılında Paris'te orkestra için bestelemiş olduğu "Divertimento" eseri, 1931 yılında Paris'te gerçekleşen kompozisyon yarışmasında kendisine başarı getirmiştir. Bu eseri 1931 yılında "Orchestre Colonne" ve 1933 yılında "Academie de Beaux Art" üyesi Gabriel Pierné (1863-1937) şefliğinde Varşova'da seslendirilmiştir (Küçük, 2007:33). 1931 yılında öğrenimini tamamlayıp yurda dönen Saygun, Ankara Musiki Muallim Mektebi'nde kontrpuan ve müzik teorisi öğretmeni olarak atanmış aynı zamanda besteleri üzerinde çalışmalarına devam etmiştir (Aracı, 2001:79).

Mustafa Kemal Atatürk 1934 yılında İran Şahı'nın Türkiye ziyareti sebebiyle Ahmed Adnan Saygun'dan bir opera bestelemesini istemiş ve Saygun'un hayatına yeni bir yön veren "Özsoy" operasını ortaya çıkarmıştır. Saygun aynı yıl "Taşbebek" operasını bestelemiştir. 1936-1939 yılları arasında İstanbul Belediye Konservatuvarı'nda müzik teorisi öğretmeni olarak görev yapmıştır. Bu yıllar Saygun'un "Türk Halk Müziği" üzerine önemli araştırmalar yapmaya başladığı yıllardır (Gökalp, 1970:146). 1936 yılında "Türk milli musikisinin Türk halk musikisi temeli üzerinde nasıl geliştirilmesi gerektiğini anlatacak, gerçek bir halk ezgisi derlemesi için onlara yol gösterebilecek…" biri olan Macar besteci Béla Bartok (1881-1945) Halkevleri tarafından Türkiye'ye davet edilmiştir. Ahmed Adnan Saygun Bartok'a eşlik etmesi için görevlendirilmiştir. Birlikte Anadolu'da uzun yolculuklar yapmış farklı yörelerden halk müziklerini derlemişlerdir. Bartok ile birlikte yapmış olduğu bu gezinin Saygun'un eserleri üzerinde büyük etkisi olmuştur (Göğüş, 1987).

Ahmed Adnan Saygun 1939 yılında Cumhuriyet Halk Partisi müzik danışmanlığı ve Halkevlerinin müzik müfettişliği görevine atanmıştır. Bu görevleri sırasında Anadolu'da araştırmalar yapmaya ve Türk halk müziği üzerine çalışmalarına devam etmiştir. Saygun 1940 yılında "Ses ve Tel Birliği" adı altında bir dernek kurmuştur. Derneğin kuruluş amacı ile ilgili düşüncelerini şöyle aktarır: "O zaman birçok şeyler yaptık. Amacımız batılı bestecilerin koro için yazmış oldukları eserleri tanıtmak ve bizim halk müziğimizden yola çıkarak, bazı halk türkülerini koro için çok sesli hale getirmek. Bu suretle halkın dikkatini konuya çekmek, çok sesli müzik terbiyesini kazandırmak istedik" (Aslanoğlu, 1987). Saygun 1942 yılında Yunus Emre Oratoryosu ile büyük bir başarıya ulaşmıştır. Yunus Emre Oratoryosu ilk olarak 25 Mayıs 1946 yılında Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi'nde seslendirilmiştir. 1946 yılında Ankara Devlet Konservatuvarı kompozisyon dersleri vermeye başlamış ve 1972 yılında emekli olana kadar burada görevini sürdürmüştür. 1971 yılında Devlet Sanatçılığı Kanunu yürürlüğe girmiş ve ilk olarak Ahmed Adnan Saygun'a Devlet Sanatçısı ünvanı verilmiştir. 1983 yılında Mimar Sinan Üniversitesi Devlet Konservatuvarı'nda kompozisyon ve etnomüzikoloji dersleri vermiştir (Selanik, 1996:304).

Ahmed Adnan Saygun'un Müziği

"Sanat eseri, kökü toprakta olan bir ağacın meyvesidir." Ahmed Adnan Saygun'un bu sözü Saygun'un; savaş yıllarını deneyimlemesi, geleneksel Türk müziğini benimsemesi, makamsal müziğe olan ilgisi, Atatürk'e olan bağlılığı, Schola Cantorum'da aldığı geleneksel ve dini müzik eğitimi ve Béla Bartok ile yaptığı gezide yaşadığı coğrafyanın özgün müziğinin besteci için ne kadar önemli olduğunu göstermiştir (Yöre, 2009:63). Ahmed Adnan Saygun'un ilk dönem müziği olarak adlandırılan eserleri halk türküleri üzerine olmuştur. Bunlara; Op. 7 "Çoban Armağanı", Op. 18 "Dağlardan Ovalardan", Op.22 "Bir Tutam Kekik", "Gençliğe Şarkılar", Op.5 "Kızılırmak Türküsü", Op. 6 "Manastır Türküsü", "Beş Yakarış" gibi çok sesli halk türküleri örnek olarak verilebilir (Aracı, 2001:119). Ahmed Adnan Saygun bestelerken makamları eser içinde serbestçe kullanmıştır.

> Benim için makam denilen şey bir renktir sadece, elbette ben makamları 17. ve 18. yüzyıllardaki gibi kullanacak değilim. İstesem öyle de kullanabilirdim ama o zaman çeyrek sesler yüzünden batının bütün çalgıları elimin altından kaçıverirdi. Madem ki makam sadece bir renk, bir araç, öyleyse ben onu batının tampere on iki ton sistemi içinde serbestçe kullanırım. Böylelikle bütün musikimizi tahlil edip içime sindirirsem, bu teknikle hem memleketimizin müziğini yapmış olurum hem de bu müziği evrensel bir potanın içine oturtabilirim (Güvenç, 1982).

Anadolu'da yapmış olduğu gezilerde kendi kültürünü özümsemek, insanların sevinçlerini, üzüntülerini, saflıklarını, isyankarlıklarını yaşayıp hissederek müziğine yansıtmayı amaçlamıştır. Batının geleneksel kuralları ile Türk müziği makamlarını ve Türkün benliğini harmanlayarak eserlerini ortaya çıkartmıştır. O'nun için müzikte geleneklere, kurallara bağlı kalmak ve kendi ulusunun müziğini birleştirmek en önemli husustu. Düşüncesini şöyle ifade eder:

> Halkın ruhuna nüfuz edebilmek için, onun psikolojisini anlamam için ve dolayısıyla kendimi anlayabilmem için, kendi problemlerimi anlayabilmem için, insanı, köyümüzü, Anadolu'yu anlamam lazım geldiği kanaatine vardım ve devamlı dolaştım, köylerde yaşadım… Bu beni modal çalışmaya götürdü ve benim yazılarımın temelinde, değerli değersiz, temelinde yatan unsur, inşa unsuru işte budur. Yani Anadolu… Ama bu Anadolu ile birlikte, sanat musikimizden de birçok unsuru elbette aldım. O da bizim çünkü.. O da bizim, onu da alıyorum (Saydam, 1973).

Schola Cantorum'daki öğrenimi boyunca okulun Saygun üzerindeki etkileri büyük olmuştur. Dini müzik alanındaki etkiler, Gregoryen ezgilerinden yola çıkılarak ulaşılan modal üslup, César Franck'ın eserlerinde bulunan cyclique yazı anlayışı ve halk müziği Saygun için önemli bir yazı dili oluşturmuştur (Aracı, 200763). Yunus Emre oratoryosunda deneyimlemiş olduğu bu modu daha sonra bestelemiş olduğu eserlerinde özellikle de 1. Yaylı Çalgılar Kuarteti'nde kurallı bir şekilde kullanmayı deneyimlemiştir.

Tablo 1. Ahmed Adnan Saygun'un Eserleri (Aydın, 2003)

1930 Op.1 "Divertimento" Orkestra için	1934 Op. 9 "Özsoy" 1perdelik	1937 Op.14 "Suit"	1940 "Halkevlerinde Musiki"	1945 "Yalan"
1930 Op. 2 "Süit"	1934 Op. 10/a "İnci'nin Kitabı"	1937 "Gençliğe Şarkılar" Halkevleri ve mektepleri için	1941 Op. 19 "Eski Üslupta Kantat" Solistler, koro ve orkestra için	1946 Op. 26 "Yunus Emre" Solistler, koro ve orkestra için
1932 Op. 3 "Ağıtlar" Tenor solo, erkekler korosu ve orkestra için	1934-1944 Op. 10/b "İnci'nin Kitabı"	1937 "Rize, Artvin ve Kars Havalisi Türkü, Saz ve Oyunları Hakkında Malubat"	1941 Op. 20 "Sonat" Keman ve piyano için	1947 Op. 27 "1. Yaylı Çalgılar Kuarteti"
1933 Op. 4 "Sezişler" 2 klarnet için	1934 Op. 11 "Taşbebek" 1 perdelik	1938 Op. 15 "Sonatine"	1941 Op. 21 "Geçen Dakikalarım" Bariton ve orkestra için	1947-1952 Op. 28 "Kerem" 3 perdelik
1933 Op. 5 "Manastır Türküsü"	1934 Op. 13 "Sihirli Dans"	1938 "Halk Türküleri: Yedi Karadeniz Türküsü ve Bir Horon"	1943 Op. 24 "Halay"	1952 "Karacaoğlan" Yeni Bilgiler, Bir Rivayet, Melodiler
1933 Op. 6 "Kızılırmak Türküsü" Soprano ve orkestra için	1935 Op. 12 "Sonat" Viyolonsel ve piyano için	1939 Op. 18 "Dağlardan Ovalardan"	1943 Op. 22 "Bir Tutam Kekik"	1953 Op. 29 "1. Senfoni"
1933 Op. 7 "Çoban Armağanı"	1935 Op.42 "Duyuşlar"	1939-1943 Op. 17 "Bir Orman Masalı" Koreografik süit	1945 Op. 23 "Dörtlü Türkü" Bas ve orkestra için	1955 "Lise Müzik Kitabı I, II, III" (Halil Bedii Yönetken ile birlikte)
1933 Op. 8 "Kuartet" Klarnet, saksafon, piyano ve vurmalılar için	1936 "Türk Halk Müziğinde Pentatonizm"	1940 Op. 16 "Masal" Bariton ve orkestra için	1945 Op. 25 "Anadolu'dan"	1955 Op. 32 "Üç Ballad"

Tablo 2. Ahmed Adnan Saygun'un Eserleri

1956 Op. 33 "Suit" Keman ve piyano için	1960 Op. 37 "Trio" Obua, klarnet ve arp için	1967 Op. 44 "Keman Konçertosu"	1971 Op.50 "Üç Prelüd" 2 arp için	1976 Op.58 "Aksak Tartılar Üzerine 10 Taslak"
1957 Op. 35 "2. Yaylı Çalgılar Kuarteti	1960 Op. 39 "3. Senfoni"	1967 Op. 45 "Aksak Tartılar Üzerine 12 Prelüd"	1971 Op. 47 "Aksak Tartılar Üzerine 15 Prelüd"	1976 "Bela Bartok's Folk Music Research in Turkey, Budapeşte"
1957-1958 Op. 34 "1. Piyano Konçertosu"	1962 "Musiki Temel Bilgisi II"	1967 "Toplu Solfej I"	1973 Op. 52 "Köroğlu" 3 perde	1977 Op. 48 "Dört Lied"
1958 Op. 30 "2. Senfoni"	1964 Op. 38 "Aksak Tartılar Üzerine 10 Parça"	1967 "Töresel Musiki"	1974 Op. 53 "4. Senfoni"	1977 Op. 59 "Viyola Konçertosu"
1958 Op. 31 "Partita" Solo viyolonsel için	1964 "Musiki Temel Bilgisi III"	1968 "Toplu Solfej II"	1974 Op. 54 "Ağıtlar II"	1977 Op. 60 "İnsan Üzerine Deyişler I" Şan ve piyano, Şan ve orkestra için
1958 "Temel Musiki Bilgisi I"	1964-1970 Op. 65 "Gılgamış" 3 perde	1968 Op. 41 "On Türkü" Bas ve orkestra için	1975 Op. 55 "Trio" Obua, klarnet ve piyano için	1977 Op. 61 "İnsan Üzerine Deyişler II" Şan ve piyano, Şan ve orkestra için
1960 Op. 36 "Partita" Solo keman için	1966 "Musiki Temel Bilgisi IV"	1968 Op. 46 "Nefesli Çalgılar Beşlisi"	1975 Op. 56 "Ballade" 2 piyano için	1978 Op. 64 "İnsan Üzerine Deyişler IV" Şan ve piyano, Şan ve orkestra için
1960 "Mod Öncesi Ezgilerin Sınıflandırılması"	1966 Op. 43 "3. Yaylı Çalgılar Kuarteti"	1970 Op. 49 "Dictum" Yaylı çalgılar kuarteti için	1975 Op. 57 "Ayin Raksı"	1978 Op. 62 "Oda Konçertosu" Yaylı çalgılar için

Tablo 3. Ahmed Adnan Saygun'un Eserleri

1978 Op. 66 "İnsan Üzerine Deyişler V" Şan ve piyano, Şan ve orkestra için	1983 Op. 68 "Üç Halk Türküsü" 4 arp için	1985 Op. 72 "Orkestra İçin Çeşitlemeler"	1990 Op. 78 "Kuartet" Yaylı çalgılar için
1981 Op. 67 Epos, "Atatürk ve Anadolu'ya Destan" Solistler, koro ve orkestra için	1984 Op. 64 "İnsan Üzerine Deyişler VI" Şan ve piyano, Şan ve orkestra için	1986 Op. 73 "Poem" 3 piyano için	
1981 "Atatürk ve Musiki: O'nunla Birlikte, O'ndan Sonra"	1985 Op. 70 "5. Senfoni"	1986-1987 Op. 75 "Kumru Efsanesi" Bale müziği	
1983 Op. 63 "İnsan Üzerine Deyişler III" Şan ve piyano, Şan ve orkestra için	1985 Op. 71 "2. Piyano Konçertosu"	1987 Op. 74 "Viyolonsel Konçertosu"	

Yaylı Çalgılar Kuarteti Op. 27

Ahmed Adnan Saygun Türk müziği makamlarını ve geleneksel modları birleştirerek müziğini farklı ve özel kılmıştır. Ahmed Adnan Saygun 1. Yaylı Çalgılar Kuarteti'ni Amerika Birleşik Devletleri büyükelçisi Edwin C. Wilson'a ithaf etmiştir. 1947 yılında bestelemiş olduğu op. 27 Yaylı Çalgılar Kuarteti ilk kez 23 Ekim 1954 yılında Paris'te Ecole Normale de Musique'de Centre de Documentation Festivali'nde Parrenin Kuartet tarafından seslendirilmiştir. Eser, 13 Ekim 1990 yılında Adnan Saygun'a Saygı konserinde Nuri İyicigil (keman), Zeynur Erengönül (keman), Ani İnci (viyola) ve İhsan Kartal (viyolonsel) tarafından İstanbul Cemal Reşit Rey Konser Salonu'nda seslendirilmiş, 1992 yılında Çağıl Yücelem (keman), Demet Emekli (keman), Feza Gökmen (viyola) ve Gülgün Sarıözen (viyolonsel) (Anadolu Yaylı Sazlar Dörtlüsü) tarafından CD kaydı yapılmıştır (Kolçak, 2005:104). Ahmed Adnan Saygun bu kuartetinde geleneksel batı müziği form düzenine bağlı kalmıştır. 1. Bölüm sonat allegrosu. 2. Bölüm ABA, 3. Bölüm menuet ve trio, 4. Bölüm ise rondo formunda bestelenmiştir (Aracı, 2007:187). 1. bölüm Largo- Allegretto sonat allegrosu formundadır. Kuartetin ilk sesleri Sol ve La bemol, Phrygian modunda ilk iki notadır ve sonrasında sadece 4 nota üzerinde bir motif kuruludur.

Resim 1. Ahmed Adnan Saygun 1. Yaylı Çalgılar Kuarteti, 1. Bölüm, ölçü numarası 1-5[1]

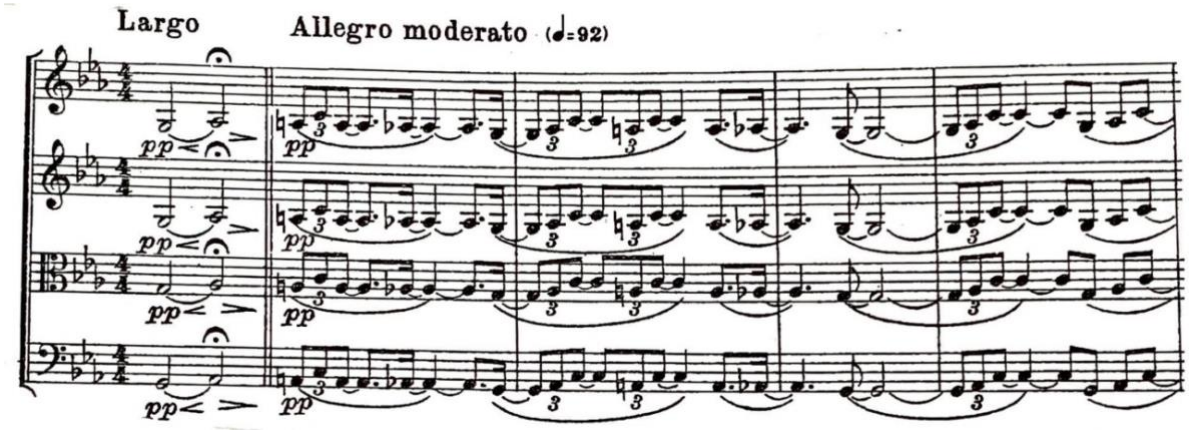

Sol ve La bemol notaları her bölümde, aynı tonda karşımıza çıkar.

Resim 2. 1. Yaylı Çalgılar Kuarteti, 2. Bölüm, ölçü numarası 23 numaradan 2 ölçü önce

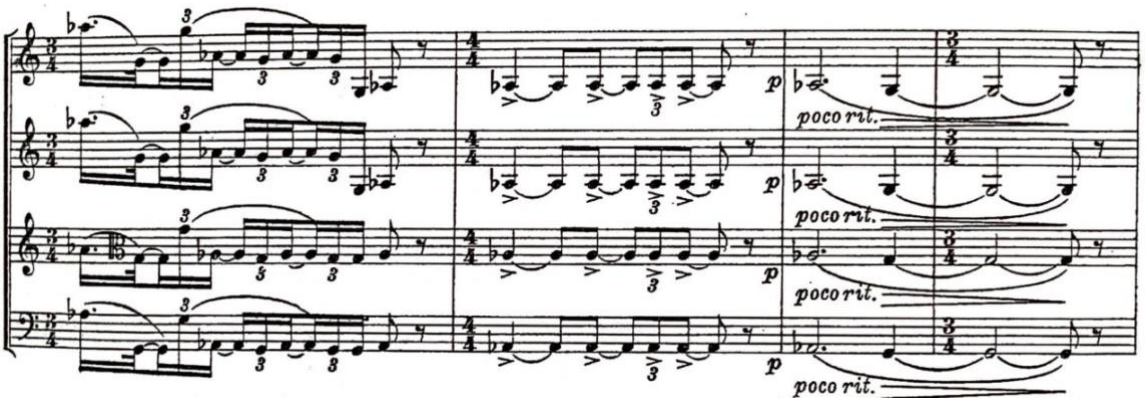

Resim 3. 1. Yaylı Çalgılar Kuarteti, 3. Bölüm, ölçü numarası 25-33

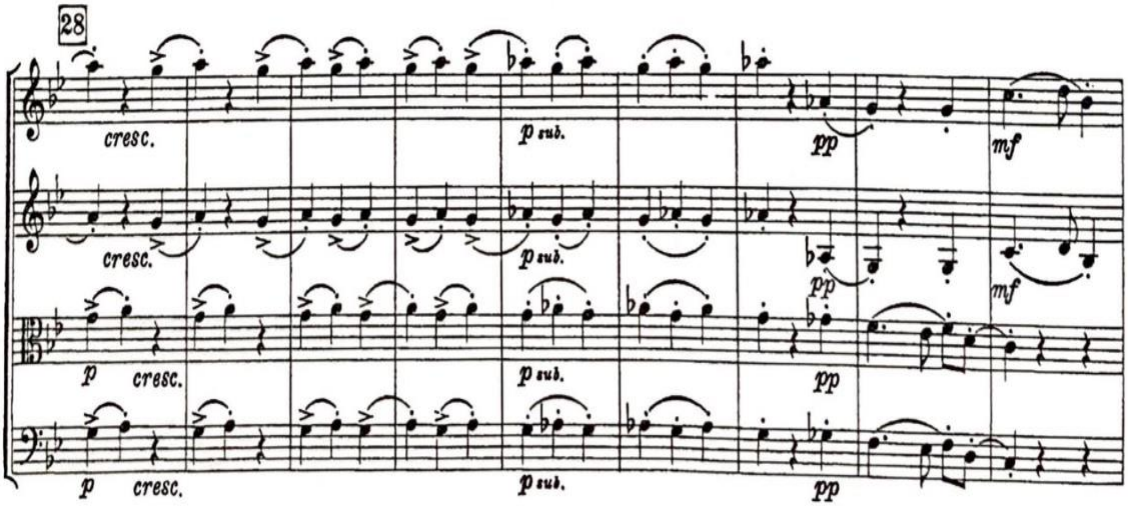

[1] © Copyright 1961 by Southern Music Publishing Company, Inc.

Resim 4. 1. Yaylı Çalgılar Kuarteti, 4. Bölüm, ölçü numarası, 25-31

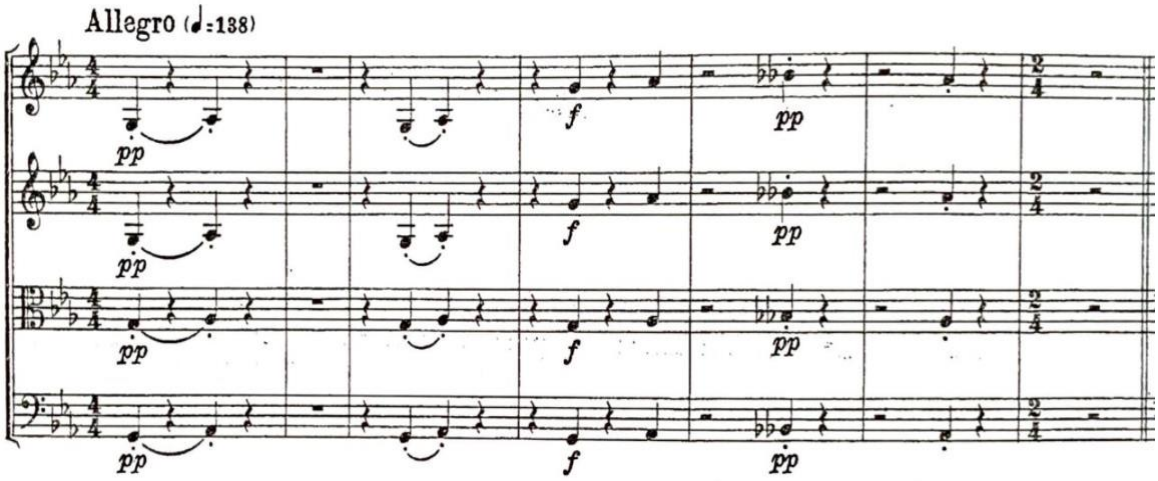

Largo'da başlayan 2. kemanın on altılık notalarını sırasıyla 1. keman, viyola ve en son viyolonsel devam ettirir.

Resim 5. 1. Yaylı Çalgılar Kuarteti, 1. Bölüm, ölçü numarası 13-16

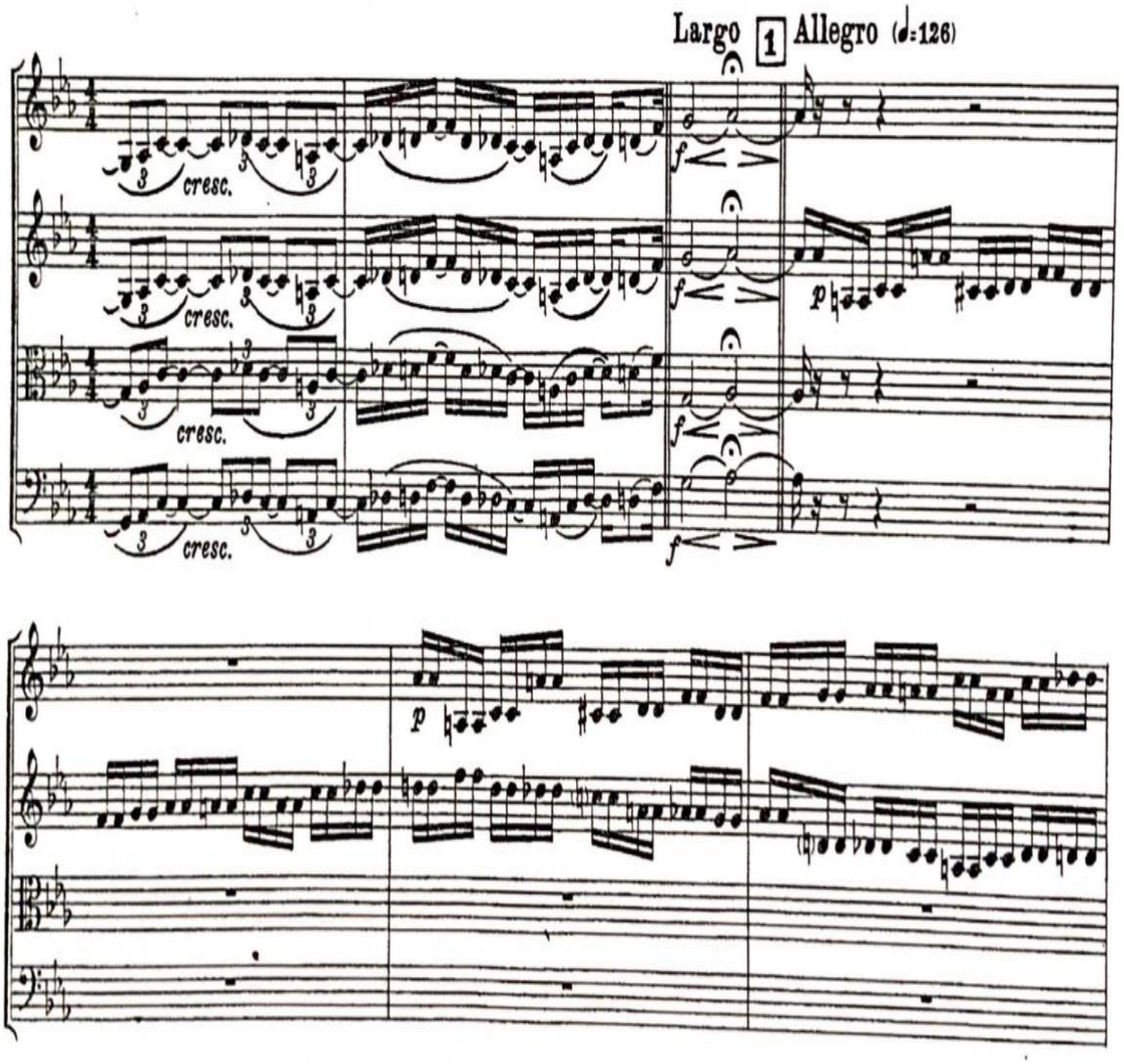

Resim 6. 1. Yaylı Çalgılar Kuarteti, 1. Bölüm, ölçü numarası 18-21

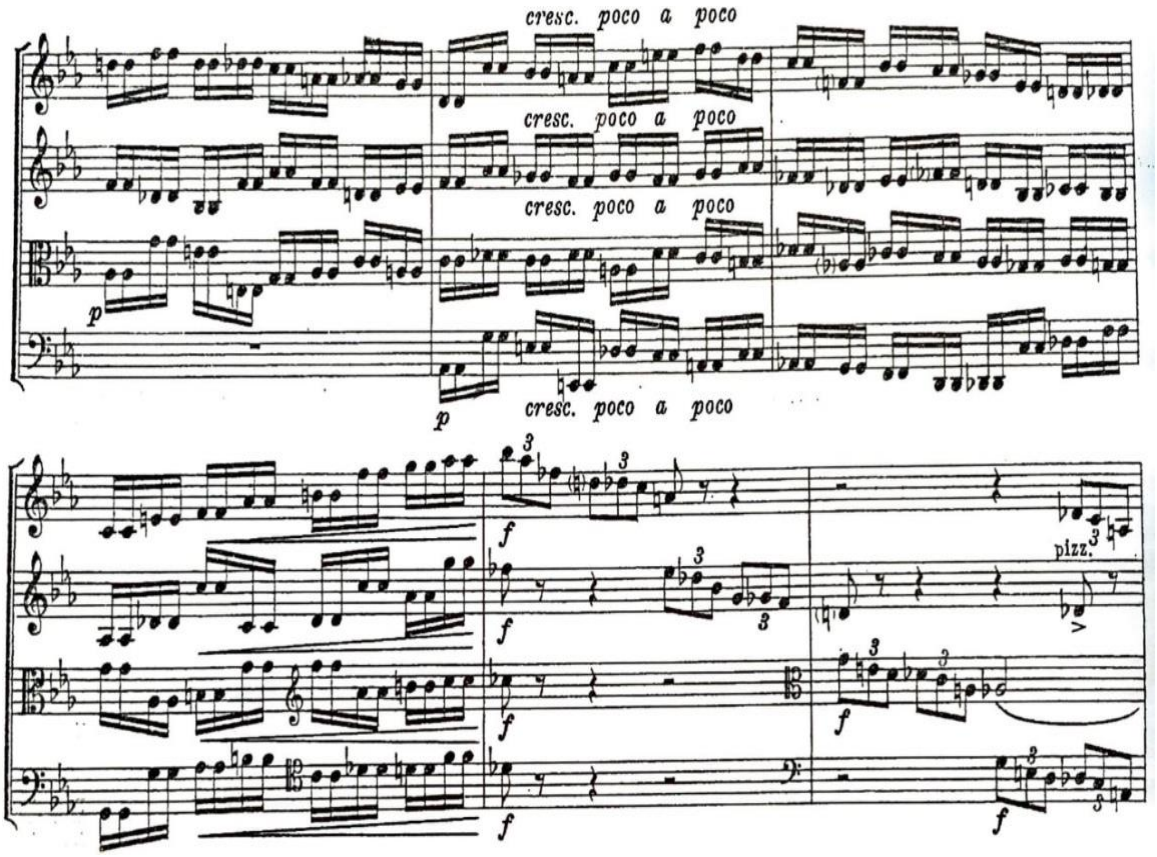

Tekrar viyola ve viyolonsel ile başlayan on altılıklar sırasıyla 2. keman ve 1. kemanın çalımıyla daha sakin bir karaktere dönüşür.

Resim 7. 1. Yaylı Çalgılar Kuarteti, 1. Bölüm, ölçü numarası 37-45

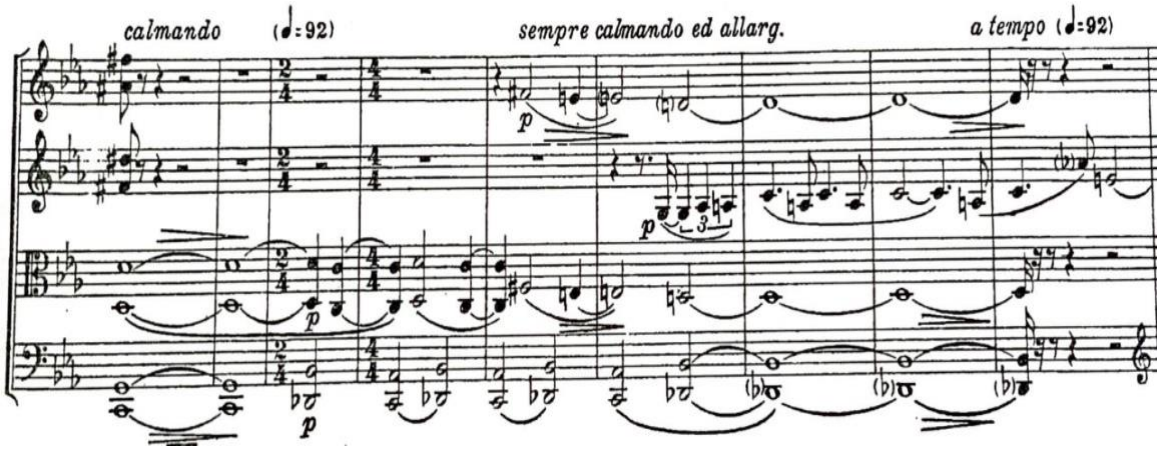

1. bölüm Adagio eserin en uzun bölümüdür. ABA formundadır. Mixolydian modundadır. 1. keman, 2. keman ve viyola ilahi modundaki melodiyi çalarken viyolonsel pizzicatoları ile "düm tek tek" vuruşlarını canlandırmaktadır. Tek sesli bir Mevlevi ilahisinden yola çıkan Saygun yepyeni bir polifoni ortaya koymuştur. (Aracı, 2007:191).

Resim 8. 1. Yaylı Çalgılar Kuarteti, 2. Bölüm, "düm tek tek" vuruşlarına örnek

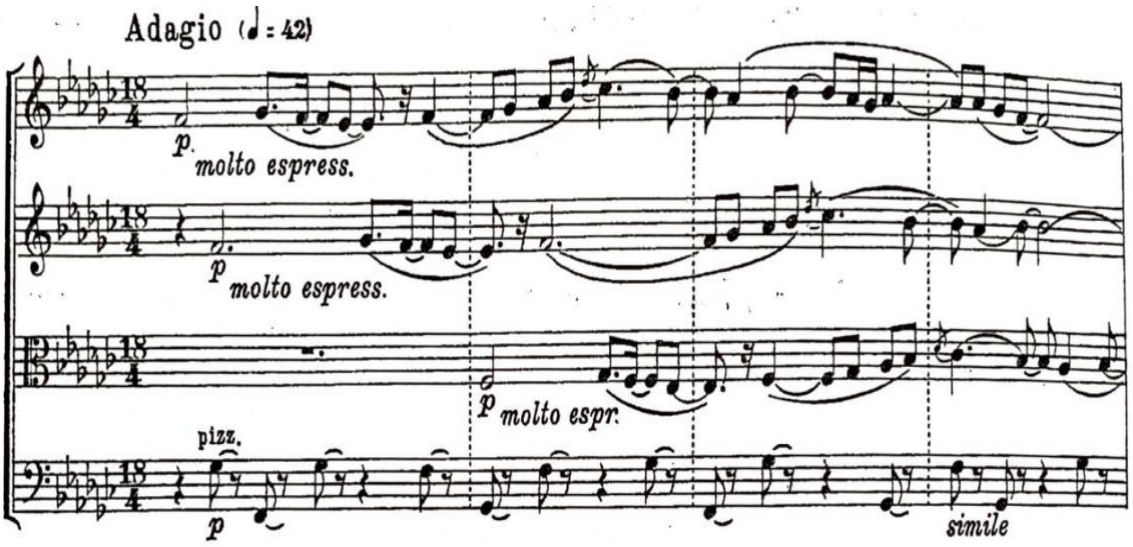

Saygun, 2. bölümde özellikle ölçü çizgisi kullanmamıştır. Bu, bölümün doğaçlama havasında çalınabileceğini destekleyebilir.

Viyolonsel solosunun "Hüzzam dörtlüsü" "Si bemol-La-Sol- Fa diyez" dizisine Saygun'un eserlerinde sık rastlanır. Baştaki ilahi havanın etkisi viyolonselin mistik solosu ile son bulur (Aracı, 2007:191)

Resim 9. 1. Yaylı Çalgılar Kuarteti, 2. Bölüm, 19 numara

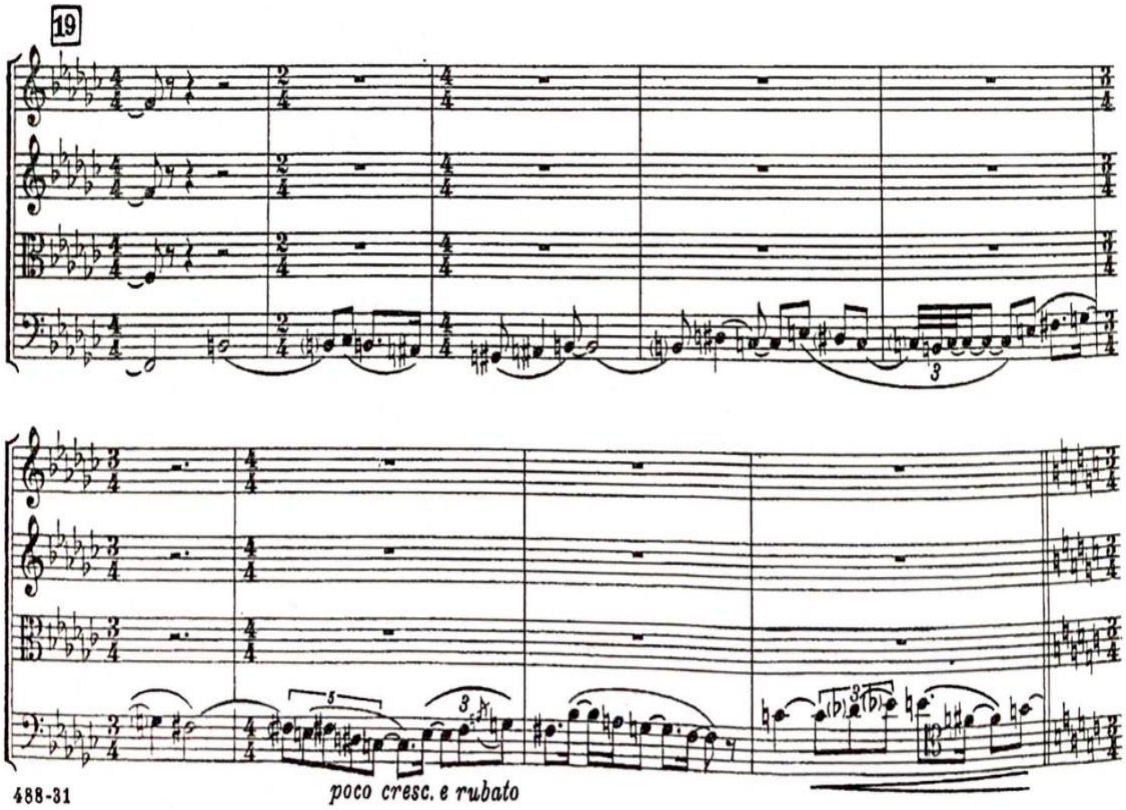

Viyolonselin solosundan sonra gizemli bir karaktere bürünen bölümde viyolonsel, viyola ve kemanlar içlerinde ters kanon halindedirler. Adagio olarak başlayan bölüm Poco Vivo olarak devam eder. Ters kanon

ve kromatizmin aynı anda kullanılması dolayı bu tema atonal hissedilir.

Resim 10. 1. Yaylı Çalgılar Kuarteti, 2. Bölüm, viyolonsel, viyola ve 1. keman, 2. keman ters kanon

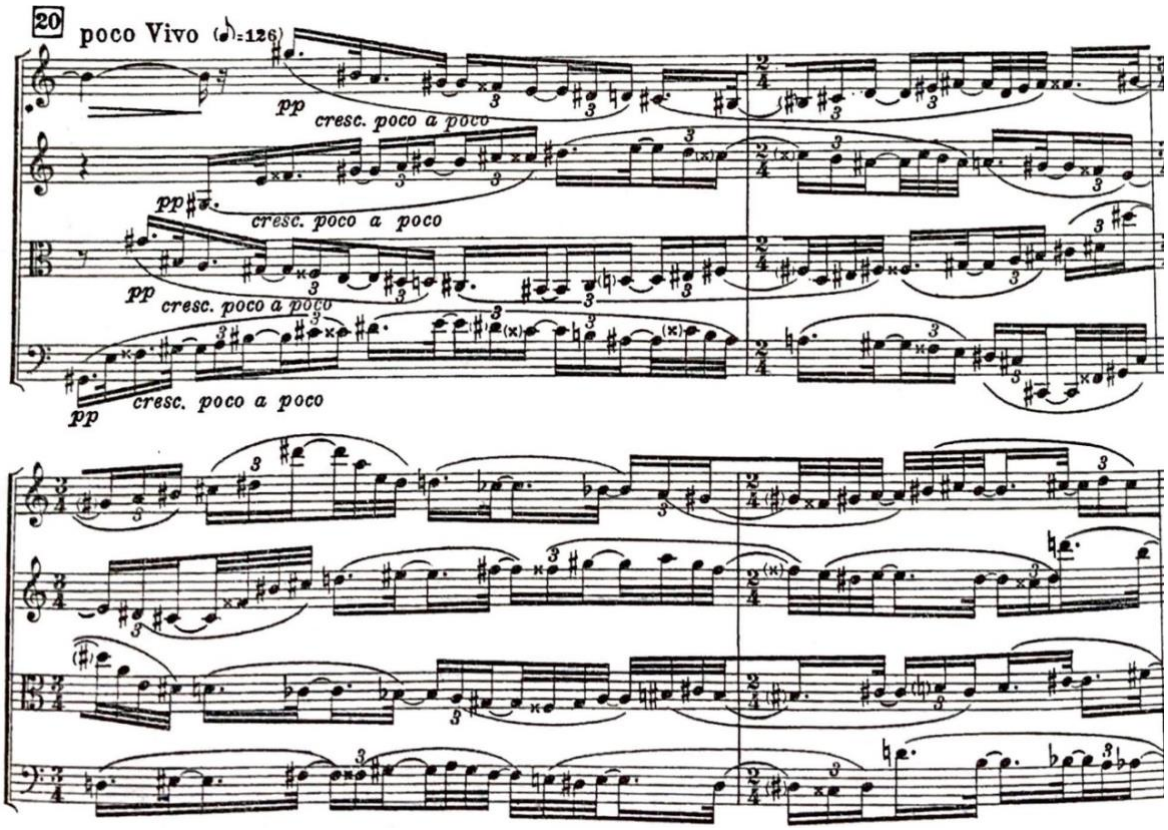

Daha sonra gelen temada bu sefer 2. keman, viyolonsel ve viyola, 1. keman ters kanon halindedir.

Resim 11. 1. Yaylı Çalgılar Kuarteti, 2. Bölüm, 2. keman, viyolonsel ve 1. keman, viyola ters kanon

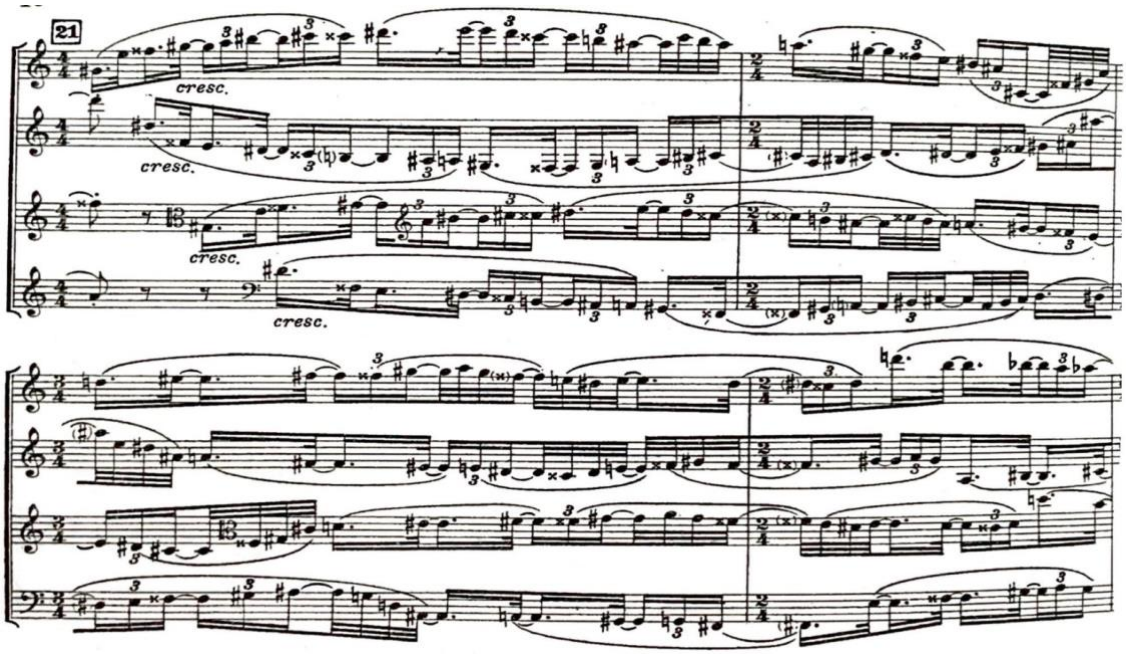

Bu bölümde kullanılan teknikler, Saygun'un geleneksel tekniklere bağlı kaldığını açıkça göstermektedir. Detaylı bir şekilde Barok dönemde sık kullanılan tekniklerin ve Türk müziği makamlarının harmanlandığı bölüm sakin bir şekilde sona erer.

3. bölüm Hypodorian moddadır. Allegretto'nun girişi geleneksel üslup ile devam etmiş olup dört ölçülük cümlelerden oluşur. Bölüm kısa bir menuettodur (Aracı, 2007:193).

Resim 12. 1. Yaylı Çalgılar Kuarteti, 3. Bölüm, ölçü numarası 1-16

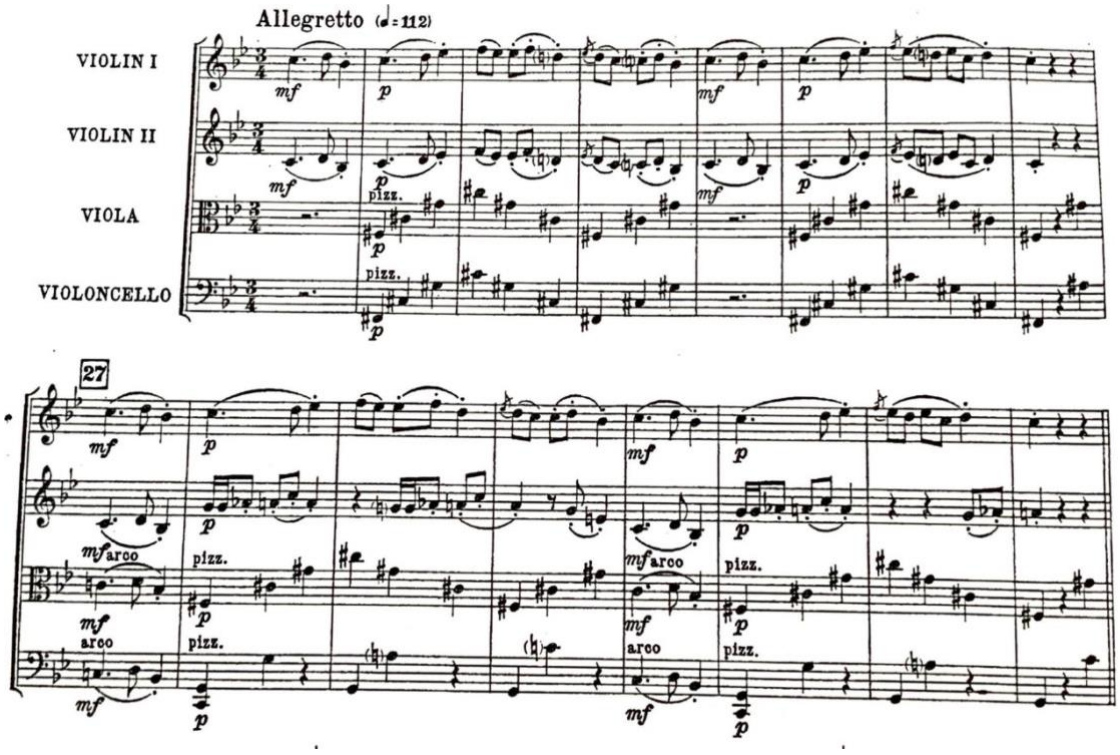

Orta bölümde "Do, Re, Mi, Sol, La, Do" dizisinden oluşan sesler pentatonik dizisine güzel bir örnek verir (Kütahyalı, 2004:103).

Resim 13. 1. Yaylı Çalgılar Kuarteti, 3. Bölüm, ölçü numarası 41-48

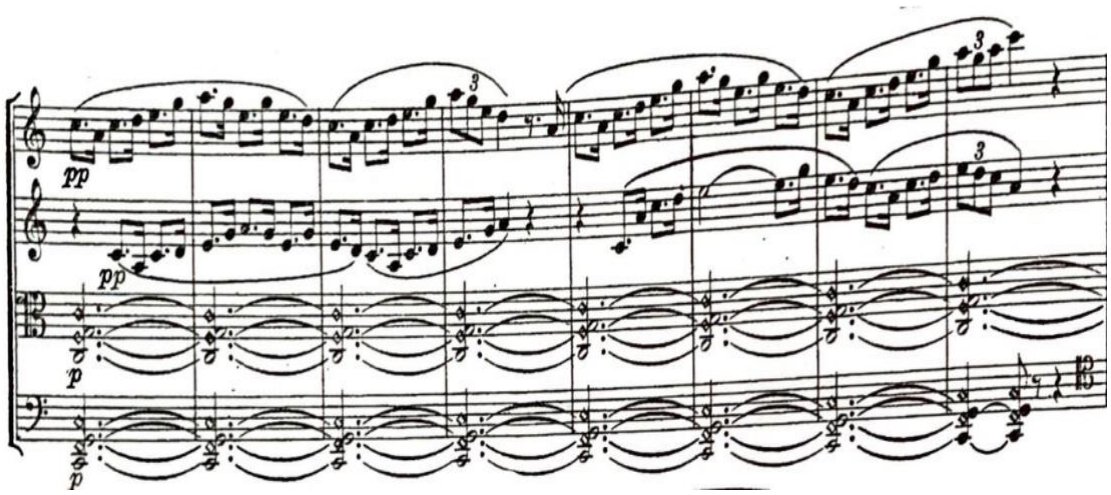

1. keman, 2. keman ve viyolanın kanonları tulum ezgisini anımsatır ve bölüm girişteki zarif tema ile sona erer.

Resim 14. 1. Yaylı Çalgılar Kuarteti, 3. Bölüm, ölçü numarası 49-56

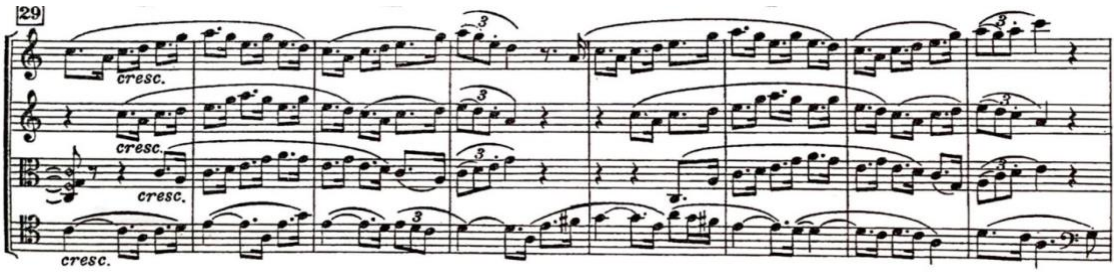

4. bölüm ise Phrygian moddadır. İlk olarak ağır bir tempoda (Grave) başlar, 1. bölümde kullanmış olduğu Sol-La bemol sesleri duyulur ve birinci bölümdeki temaları hatırlatır.

Resim 15. 1. Yaylı Çalgılar Kuarteti, 4. Bölüm, ölçü numarası 1-8

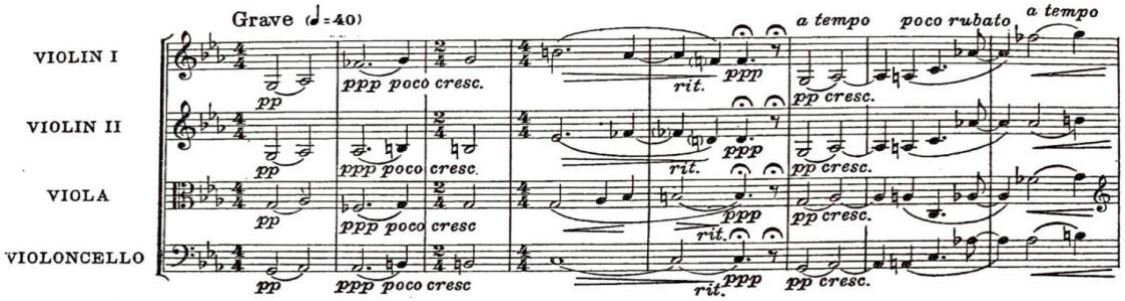

Sol-La bemol üzerine kurulu olan Allegro assai bölümü aksak ölçünün de kullanıldığı halk danslarını anımsatır. 10/8'lik vuruş 2/8-3/8-2/8-3/8 olarak bölünür (Aracı, 2007:193).

Resim 16. 1. Yaylı Çalgılar Kuarteti, 4. Bölüm, ölçü numarası 32-44

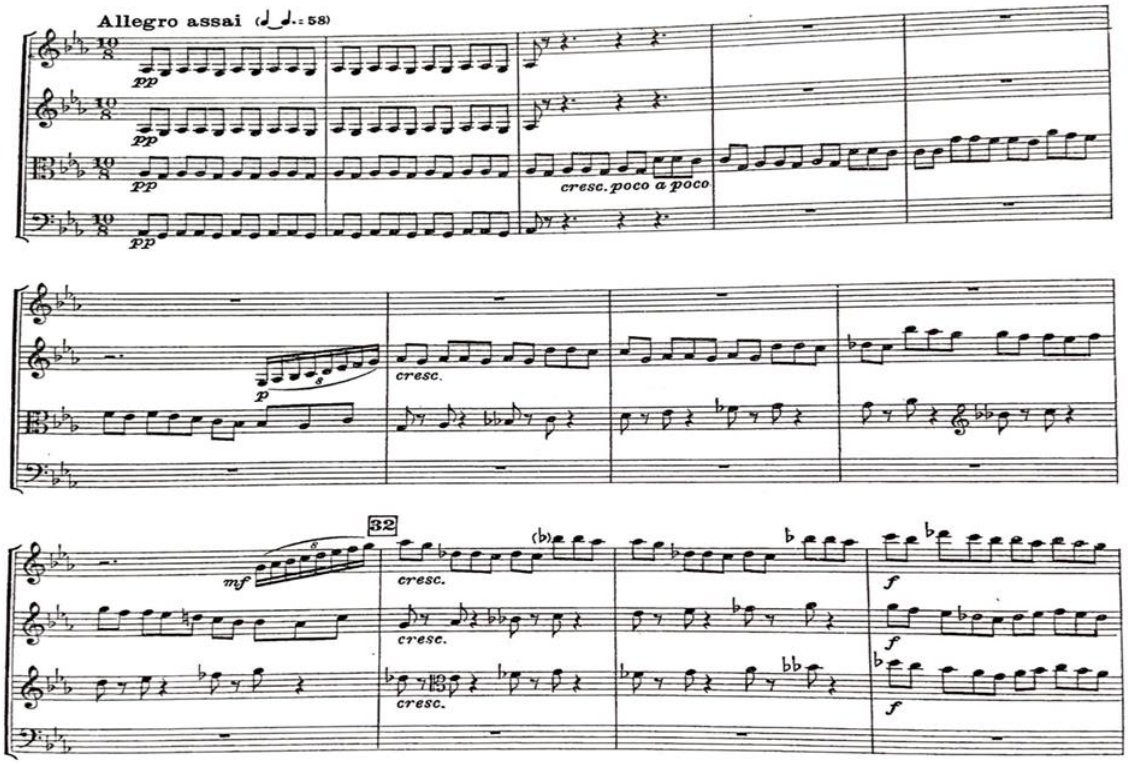

Daha sonra gelen motifte viyolonselin sekizlik ve on altılıktan oluşan inici arpejleri köy davulu etkisi yaratır.

Resim 17. 1. Yaylı Çalgılar Kuarteti, 4. Bölüm, ölçü numarası 63-71

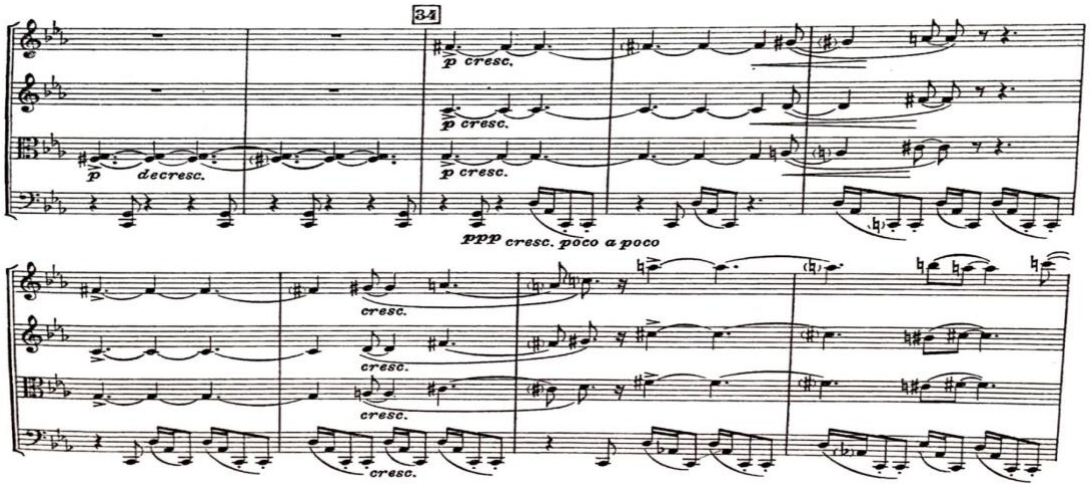

8/8'lik kısa bir geçişin ardından geleneksel halk danslarına benzeyen temayı önce viyolonsel sırasıyla viyola, 2. keman ve 1. keman seslendirir.

Resim 18. 1. Yaylı Çalgılar Kuarteti, 4. Bölüm, ölçü numarası 91-103

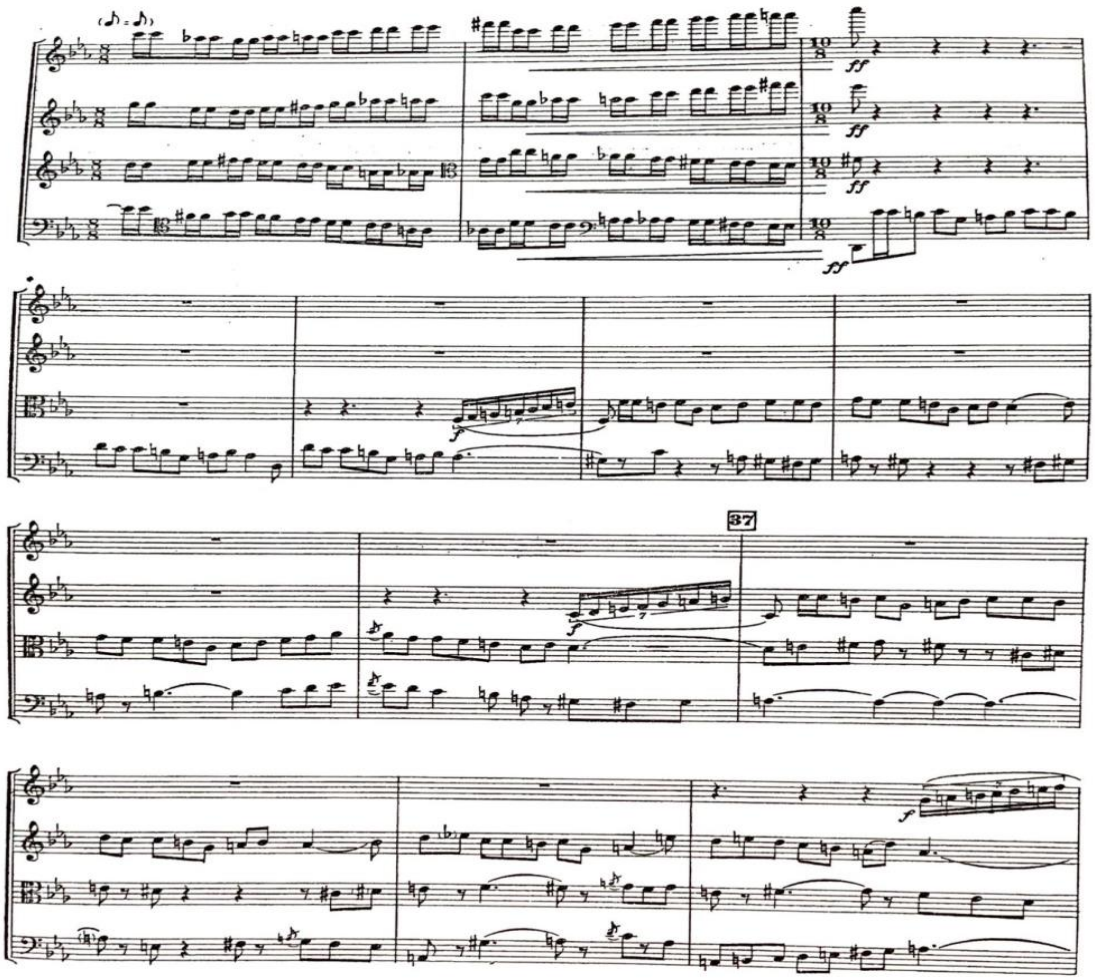

Karadeniz dansı horonu anımsatan bir motif duyulduktan sonra eser, dans temasının ardından, uzun tınlatılan akorlarla biter (Aracı, 2007:194).

Resim 18. 1. Yaylı Çalgılar Kuarteti, 4. Bölüm, ölçü numarası 168-176

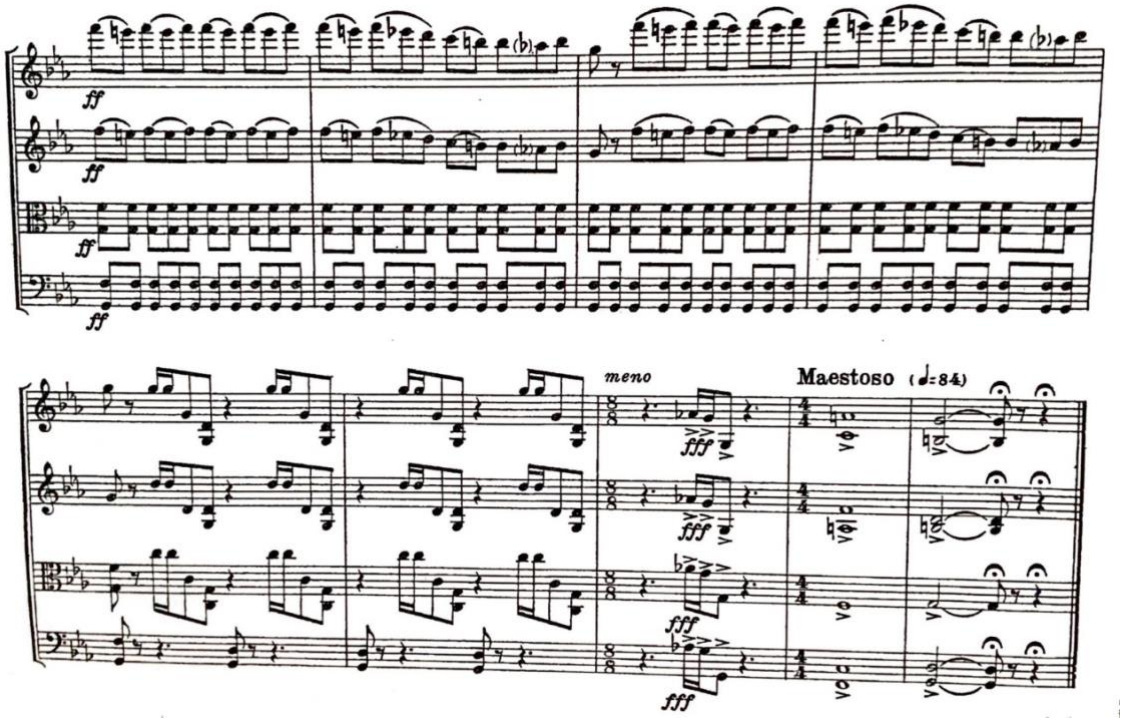

Sonuç

Ahmed Adnan Saygun Türk halk müziği ve geleneksel sanat müziği makamlarını Batı müziğinin kuralları ile harmanlayan evrensel bir bestecidir.

Saygun Yunus Emre oratoryosunda Gregoryen ezgilerini ayrıntılı bir şekilde deneyimlemiştir. Ancak 1. Yaylı Çalgılar Kuarteti'nde ilk defa bölümler içerisindeki bağlantıyı Gregoryen ezgilerini ve oluşturmuş olduğu temayı sistemli bir şekilde birbirlerine bağlamıştır. Her bölümde işlenen Sol ve La bemol sesleri bu seslerden sonra yeni bir motifin geleceğine işaret etmektedir. Saygun'un bu çalışması 1 Kuartet üzerindeki en önemli unsurdur. 2. Bölümde Meslevi Viyolonselin seslendirdiği düm tek tek sesleri ile Meslevi ilahisinden doğan yeni bir polifoni O'nun müziğini evrensel bir zemine çıkarabildiğinin bir kanıtıdır. 3. Bölümdeki pentatonik dizinin kullanımı dinleyiciyi etkilemektedir. Son bölümde ise birinci bölümü hatırlatan melodiler ve Sol ve La bemol seslerinin kurmuş olduğu bağlar eseri kompozisyon tekniği açısından zenginleştirir. Eserde son olarak icra edilen Karadeniz Dansı Horonu ve kuartetin aniden susup arpejlerle bölümü bitirmesi Saygun'un eser üzerinde farklı fikirleri ne kadar etkili çalıştığını göstermektedir.

Ahmed Adnan Saygun Schola Contorum'da Batı müziğinin tüm kurallarını, geleneklerini detaylı ve çok yönlü şekilde öğrenmiştir. Öğrenim hayatındaki disiplini ve titizliği kendi coğrafyasının müziğine olan ilgisini de arttırmıştır. Her zaman Türk müziği motiflerine, makamlarına, Anadolu'nun farklı yörelerinden çıkan melodilere merak duyan Saygun, bu başarısını 1. Kuartet eseriyle çağdaş bir dille dünyaya anlatmıştır.

1. Kuarteti'nde Türk motiflerindeki makamlara, antik dönem modlarından batı müziğinin geleneksel form yapısına farklı renk ve tınılar yaratarak nasıl çoksesli müzik bestelediğini ustaca göstermiştir.

Bu eser; Türk makam ve motiflerinden yaratmış olduğu farklı renk birleşiminin yanı sıra özellikle kendisinin bu eserde ilk defa yoğun olarak kullandığı Gregoryen ezgileri ile birlikte ortaya çıkardığı bağlar Saygun'un bestecilik yolundaki yaratmak istediği kimliğinin başlangıcını oluşturmaktadır.

Kaynaklar

Aracı, E. (2007). *Doğu-batı arası müzik köprüsü* (2. Baskı). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları

Aslanoğlu, E. "Ahmed Adnan Saygun'la Halk Müziği Üzerine Bir Söyleşi". Söyleşiyi yapan: Erman Aslanoğlu. Türk Folkloru 90 (Ocak, 1987): 4.

Atalay, A. (1987). *Ahmed Adnan Saygun semineri bildirileri.* Haz. Tuğrul Göğüş. İzmir Filarmoni Derneği Yayınları, 38.

Aydın, Y. (2003). *Türkiye'nin Avrupa ile Müzik İlişkileri Işığında Türk beşleri* (1. Baskı). Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları

Gökalp, Z. (1970). *Türkçülüğün Esasları.* İstanbul: M.E. Basımevi

Güvenç, F. "Saygun ile Söyleşi". Söyleşiyi yapan: Faruk Güvenç. Hürriyet Gazetesi 16 (Mart, 1982): 16.

Kolçak, O. (2005). *Ahmet Adnan Saygun* (1. Baskı). İstanbul: Kastaş Yayınevi

Küçük, K. (2007). *Türk Müziğinin Kutup Yıldızı Adnan Saygun* (1. Baskı). İstanbul: Doğuş Holding

Kütahyalı, Ö. (2004). Biyografya *Ahmed Adnan Saygun* (1. Baskı). İstanbul: Bağlam Yayınları

Sarı, A., der. "Bela Bartok Türkiye'deki Derleme Gezilerim 1936" (2019). 16.11.2022. http://www.musikidergisi.net/?p=2019

Saygun, A. A. "Adnan Saygunla Konuşma". Söyleşiyi yapan: Ergican Saydam. Ankara Filarmoni Derneği 86 (1973): 2-6.

Selanik, C. (1996). *Müzik Sanatının Tarihsel Serüveni* (1. Baskı). Ankara: Doruk Yayımcılık

Yöre, S. Ahmed Adnan Saygun'un Çoksesli Müzikte/Çoksesli Müziği'nde Ulusalcılık Görüş ve Yönlerinin Değerlendirilmesi. Yayımlanmamış doktora tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2010

Yöre, S. "Doğumunun 100. Yılında Ahmed Adnan Saygun IV. Müzikoloji Sempozyumu". "Yalan ve Düşünceleriyle Saygun". Bildiri (9-10 Mart 2007).

Ulakbilge
Sosyal Bilimler Dergisi

AHMED ADNAN SAYGUN AND 1. STRING QUARTET OP. 27

Tuğçe Baydar

ABSTRACT

Ahmed Adnan Saygun has a very important place in the progress of polyphonic Turkish music as a creator, musicologist and teacher. He always presented various examples of polyphonic music throughout his composing period. He effectively used the motifs and modes of Turkish folk music. He composed different regional's original melodies of Anatolia using polyphonic music forms. In this article, brief technical and structural analyzes information about his 1. String Quartet op. 27 is given which was composed in 1947 with a traditional and classical form.

Keywords: Adnan Saygun, string quartet, polyphonic music